

ורבי יוחנן אמר: כולה ברייתא מיירי ביד, והוא דאמר כתנא קמא, שיש יד לפחות מכזית. [ומודה רבי יוחנן שלפי יהודה בן נקוסא אין יד לפחות מכזית].

אך אין להעמיד לפי רבי יוחנן בשומר, שהרי לפיו יש שומר אף לפחות מכפול, ובברייתא משמע שאפילו לפי תנא קמא אין שומר אלא לפחות מכזית, ולא לפחות מכפול, ועל כרחק מיירי ביד. ורבי יוחנן דאמר כתנא קמא שיש יד לפחות מכזית אך לא לפחות מכפול.

תא שמע: דתניא, רבי יהודה אומר: קולית שהיא העצם העליונה של הירך, שיש עליה כזית בשר, הרי אותו כזית גוררת את כולה, את כל הקולית, לטומאה. שמחמת כזית הבשר נעשית כל הקולית יד או שומר לבשר, שבכל מקום בעצם שתגע בו הטומאה — יטמא הבשר על ידו. אף על פי שעצם איננה מקבלת טומאה מצד עצמה⁽³¹⁾.

קשה אף מתנא קמא, דהא תנא קמא טימא דוקא שני חצאי זתים. ומשמע שאם יש הרבה עצמות שאין בכל אחד מהם כפול אינם מטמאים. ואילו רבי יוחנן אמר שיש שומר אף לפחות מפול?⁽³⁰⁾.

ומתצינן: איבעית אימא אוקי לה ביד. איבעית אימא אוקי לה בשומר, וכדמפרש ואזיל. [ובאמת אי אפשר להעמיד את שני התנאים שבברייתא כרב או כרבי יוחנן, אלא הם אמרו את דבריהם כאחד מהתנאים].

איבעית אימא בעצם שהוא יד: ורב הוא דאמר כיהודה בן נקוסא, שמטהר את הבית לפי שאין יד לפחות מכזית. [ומודה רב שלפי תנא קמא יש יד אף לפחות מכזית].

ואיבעית אימא בעצם שהוא שומר: ורב הוא דאמר כתנא קמא, שמטמא, לפי שיש שומר אף לפחות מחצי כזית. [ומודה רב שלפי יהודה בן נקוסא אפילו שומר אין לפחות מכזית].

על כרחק לא דייקנן שלפי חכמים דוקא כחצי זית מועיל ולא בפחות מכפול, שהרי אם כן יקשה אליבא דאמת דמוקמינן ביד, מדוע צריך כחצי זית, ולא מהני אף פחות מפול?! ומאחר שלא דייקנן כן, שוב אין חילוק כלל בין יד לשומר, ורבי יוחנן מצי קאי כתנא קמא בין ביד בין בשומר, ולפיכך לא מקשינן לרבי יוחנן. [ולדעת הרמב"ן באמת הוה מצי לאוקמי לרבי יוחנן בשומר, אלא שאם כן יצא שלפי יהודה בן נקוסא גם שומר צריך כזית, ולכן עדיף להעמיד ביד].

31. במסכת עוקצין פ"ב מ"ג מבואר, שעצם שיש עליו בשר, רק העצם שנגד הבשר נחשב לשומר, ושאר העצם יטמא רק מדין יד. אך הכא,

בשומר. וכן כתב החזון איש [עוקצין א ב]. אך בתוספות הרא"ש לקמן [קכד ב] נקט בתירוצו השני, ששומר של נבלה, שאינו מועיל אלא להכניס ולהוציא, דינו כיד ששיעורו בכזית, ולא כשומר ששיעורו בכפול, וצריך עיון מסוגיין, דשומר של מת דינו בכפול ולא בכזית? וצריך לומר שהסוגיות חלוקות בזה, שהסוגיא כאן סוברת שהחילוק הוא בין חשיבות של יד לחשיבות של שומר, והסוגיא לקמן שם סוברת שהחילוק הוא בין דבר שמועיל רק להכניס ולהוציא לדבר שמועיל גם להצטרף.

30. כן כתב רש"י, וכשיטתו, שגם לפי רבי יוחנן אין יד לפחות מכפול. אך לפי הרמב"ן שלפי רבי יוחנן בין יד בין שומר מטמאים אף בכל שהוא,